

MINOTAVR OBRAZI ADABIYOTSHUNOSLIK NUQTAYI NAZARIDAN: MIFDAN ZAMONAVIY TALQINGACHA

Sarvinoz Marifova,

Renessans ta'lim universiteti talabasi

E-mail: 571lady@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17933450>

Annotatsiya. *Mazkur maqolada qadimgi yunon mifologiyasining markaziy obrazlaridan biri — Minotavr timsoli adabiyotshunoslik nuqtai nazaridan tahlil qilinadi. Asarda Minotavr obrazining antik davrdagi mifologik ildizlari, o'rta asr va Uyg'onish davridagi qayta talqinlari hamda XX–XXI asr adabiyotidagi metaforik va psixologik talqinlari o'rganilgan.*

Tadqiqotda Jorx Luis Borxes, N. Kazantzakis, Jan Anuy kabi yozuvchilarning asarlari tahlil qilinadi. Minotavr obrazi insonning o'zligini anglash, ichki ziddiyatlar va erkinlikka intilish timsoli sifatida talqin etiladi.

Kalit so'zlar: *Minotavr, mif, adabiy obraz, Borxes, Kazantzakis, Anuy, ramz, arxetip, adabiy talqin.*

Аннотация. *В статье анализируется образ Минотавра, один из центральных персонажей древнегреческой мифологии, с точки зрения литературоведения. Рассматриваются мифологические корни этого образа, его интерпретации в эпоху Возрождения, а также современные литературные прочтения.*

Особое внимание уделяется произведениям Х. Л. Борхеса, Н. Казандзакиса и Ж. Ануя, где Минотавр осмысливается как символ человеческих противоречий, поиска идентичности и стремления к свободе.

Ключевые слова: *Минотавр, миф, литературный образ, Борхес, Казандзакис, Ануя, символ, архетип.*

Annotation. *This article explores the image of the Minotaur — one of the central figures of ancient Greek mythology — from a literary perspective. It examines the mythological origins of the character, its reinterpretations during the Renaissance, and its modern literary readings.*

Special attention is given to the works of Jorge Luis Borges, Nikos Kazantzakis, and Jean Anouilh, in which the Minotaur symbolizes human contradictions, the search for identity, and the desire for freedom.

Keywords: *Minotaur, myth, literary image, Borges, Kazantzakis, Anouilh, symbol, archetype.*

Mifologik obrazlarning adabiyotda qayta talqin etilishi inson tafakkurining davomiyligini va madaniyatlararo uzviy bog'liqligini ko'rsatadi. Shulardan biri — Minotavr obrazi — qadimgi yunon mifologiyasidan zamonaviy adabiyotgacha o'z o'rnini topgan murakkab ramziy timsoldir. Ushbu maqolaning maqsadi Minotavr obrazining adabiyotdagi evolyutsiyasini, uning semantik o'zgarishlarini va inson ruhiyati bilan bog'liq talqinlarini tahlil qilishdan iborat.

Minotavr haqidagi dastlabki yozma ma'lumotlar antik yunon mualliflari — Apollodor, Evripid va Homeros asarlarida uchraydi. Ularning yozishicha, Minotavr Krit orolining podshosi Minos va Poseydon xudosi o'rtasidagi voqealar natijasida

paydo bo'lgan yarim odam, yarim buqa mavjudotdir. Ushbu hikoya qadimgi yunon jamiyatining diniy tasavvurlari, qurbonlik marosimlari va insoniy instinktlar ustidan nazorat g'oyasini aks ettiradi. Antik tragediyalar, xususan, Evripid asarlarida Minotavr insoniyatning ichki hayvoniy kuchlari ramzi sifatida ko'rsatiladi.

O'rta asrlarda Minotavr obrazi diniy kontekstda — gunoh va najot ramzi sifatida qayta talqin qilindi. Dante Aligerining 'Ilohiy komediya'sida Minotavr jahannam qo'riqchisi sifatida paydo bo'ladi. Bu talqin hayvoniy instinkt ustidan ruhiy nazoratning ahamiyatini ko'rsatadi. Uyg'onish davrida esa inson markaziy qadriyat sifatida qaralgan, va Minotavr — inson tabiatining ikkiyuzlamachiligi, aql va ehtiros o'rtasidagi muvozanat ramziga aylangan.

XX asr yozuvchilari Minotavr obrazini chuqur falsafiy va psixologik nuqtai nazardan tahlil qilganlar. Jorx Luis Borxesning "Uy" hikoyasida Minotavr o'zining Labirintida mahbus bo'lgan, ammo shu bilan birga, o'z hayotining ma'nosini izlovchi mavjudot sifatida ko'rsatiladi. Nikos Kazantzakis esa 'Minos' asarida Minotavrni insoniyatning ruhiy uyg'onish yo'lida o'zini qurbon qiluvchi qahramon sifatida talqin etadi. Jan Anuy esa 'Antigona' va 'Medea' asarlarida Minotavr motividan foydalanib, insonning erkinlik uchun kurashini metaforik tarzda ifodalaydi.

Postmodern adabiyotda Minotavr obrazi yangi semantik darajaga ko'tarilgan. U endi yovuzlik yoki qo'rquv emas, balki insonning o'zligini anglash jarayonining bir qismi sifatida talqin etiladi. Labirint esa zamonaviy inson ongining murakkab tuzilmasi, globalizatsiya va axborot oqimida yo'qotilganlik ramzi sifatida ishlatiladi. Bu jihatdan Minotavr – o'zining tabiatini anglashga intilayotgan zamonaviy insonning universal arxetipidir.

Adabiyot tarixida Minotavr obrazining semantik o'zgarishi inson va jamiyat haqidagi qarashlarning evolyutsiyasini ko'rsatadi. Antik davrda u vahshiylik va instinktlar timsoli bo'lgan bo'lsa, zamonaviy adabiyotda u o'zini anglash, ong va ongsizlik o'rtasidagi ziddiyatlar ramziga aylandi. Bu o'zgarishlar adabiyotning inson ruhiyatini tahlil qilishdagi chuqurlashuvi bilan bog'liqdir.

Minotavr obrazi adabiyotda ko'p qirrali, tarixiy, falsafiy va psixologik ma'nolarni mujassam etgan timsoldir. U insonning ichki olamini, o'zini anglash yo'lini va insoniyatning ma'naviy taraqqiyot bosqichlarini aks ettiradi. Adabiyotshunoslik nuqtai nazaridan, Minotavr — bu o'zini va jamiyatni tushunishga intilayotgan insonning ramzi bo'lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Apollodorus. The Library of Greek Mythology. Oxford University Press, 2008.
2. Homer. The Iliad and The Odyssey. Trans. R. Fitzgerald. New York: Everyman, 1999.
3. Euripides. The Bacchae and Other Plays. Penguin Classics, 2005.
4. Dante Alighieri. The Divine Comedy. Trans. A. Mandelbaum. New York: Bantam, 1982.

5. Borges, J. L. Labyrinths. New Directions, 1962.
6. Kazantzakis, N. The Odyssey: A Modern Sequel. Simon & Schuster, 1958.
7. Anouilh, J. Antigone. Paris: La Table Ronde, 1944.
8. Calvino, I. Six Memos for the Next Millennium. Harvard University Press, 1988.
9. Campbell, J. The Hero with a Thousand Faces. Princeton University Press, 2004.
10. Jung, C. G. Archetypes and the Collective Unconscious. Princeton University Press, 1959.